

EEDER

Edebi Eleştiri Dergisi

e-ISSN: 2602-4616

“Takvîm-i Vekâyi'den 1928 Yılına
Sürelî Yayınlar ve Edebiyat” Özel Sayısı

Aralık 2021

Atf/Citation: Topçu, Esra (2021). “Cumhuriyet Gazetesinde Edebî ve Kültürel Faaliyet”, *Edebi Eleştiri Dergisi*, Takvîm-i Vekâyi'den 1928 Yılına Sürelî Yayınlar ve Edebiyat Özel Sayısı, s. 183-197.

Esra TOPÇU*

Cumhuriyet Gazetesinde Edebî ve Kültürel Faaliyet**

(1 Ocak 1926 – 31 Aralık 1927)

The Literary and Cultural Activity In Newspaper Cumhuriyet

(1 January 1926-31 December 1927)

ÖZ

Yazıya aktarılan her söz tarihe düşülmüş bir not gibidir. Düşüncelerin en rahat hayat bulduğu yazı ortamı ise şüphesiz ki bulunduğu imkânlar bakımından süreli yayınlardır. Devrinin zihniyeti etrafında şekillenen bu yayınlar bir taraftan iletişim aracı olma görevlerini yerine getirirken bir taraftan da yaşanan devrin siyasi, sosyal ve edebî yönlerine gelecek nesiller için ışık tutmaktadır. 1924 yılından günümüze kadar süren doksan yedi yıllık yayıncı macerasında *Cumhuriyet* gazetesi de bu misyonu üstlenerek süreli yayınlar içindeki yerini almıştır. Bu çalışmada, 7 Mayıs 1924 yılında yayıncı hayatına başlayan *Cumhuriyet* gazetesinin 1926'ncı ve 1927'nci yılları incelenmiş, bu yıllardaki edebî ve kültürel faaliyetler hakkında bilgi edinilmeye çalışılmış ve Türk edebiyatının gelişim aşamaları aydınlatılarak edebiyat tarihi araştırmalarına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet gazetesi, Yunus Nadi, edebî ve kültürel faaliyet, süreli yayınlar

ABSTRACT

Every word that is written down is like a note in history. The writing environment in which thoughts come to life most comfortably is, no doubt, periodicals in terms of the opportunities they offer. These publications, which were shaped around the mentality of its time, while fulfilling their duties of being a means of communication, on the other hand, shed light on the political, social and literary aspects of the period for future generations. In its ninety-seven-year publishing adventure from 1924 to the present day, Cumhuriyet newspaper assumed this mission and took its place in periodicals. In this study, we examined the 1926 and 1927th years of Cumhuriyet newspaper, which started its publication life on May 7, 1924, and tried to obtain information about the literary and cultural activities in these years. We aimed to illuminate the developmental stages of Turkish literature and to contribute to literature history research.

Keywords: Newspaper Cumhuriyet, Yunus Nadi, literary and cultural activity, periodical

* Öğr. Gör., Başkent Üniversitesi, Türkçe Eğitimi, Uygulama ve Araştırma Merkezi (BÜTEM), etopcu@baskent.edu.tr

 ORCID: 0000-0002-2418-1294

**Araştırma Makalesi, Geliş Tarihi: 03.09.2021 Kabul Tarihi: 16.11.2021 Yayın Tarihi: 30.12.2021

DOI: 10.31465/eeder.990706 (Bu makale; Prof. Dr. Nâzım Hikmet Polat danışmanlığında, Esra Topçu tarafından 2014 yılında hazırlanan “Cumhuriyet Gazetesinde Edebî ve Kültürel Faaliyet (1 Kânûn-ı Sâni 1926-31 Kânûn-ı Evvel 1927)” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.)

(Bu makale, yazar beyanına göre, TR DİZİN tarafından öngörülen “ETİK KURUL ONAYI” gerektirmemektedir.)

GİRİŞ

Türk basın tarihinde süreli yayınlar, Batı’da olduğu gibi halk kitlelerini sosyal, siyasal ve ekonomik açıdan aydınlatmak, bir kamuoyu oluşturmak için değil hükümetin yaptığı işleri halka duyurmak maksadıyla ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti toprakları içinde Fransızların çıkardığı gazeteler ve Mısır’da Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından Türkçe-Arapça çıkarılan gazete dışında 11 Kasım 1831 yılında Sultan 2. Mahmut’un emriyle *Takvim-i Vekâyi* isimli ilk Türkçe gazete yayımlanmış ve tarihteki yerini almıştır.

Buradan hareketle 1831 yılını Türk basın tarihinin başlangıcı olarak kabul edersek günümüze kadar 283 yıllık bir süreçten bahsetmek mümkündür ve bu sürecin 97 yıllık kısmını Arap alfabesi ile yayımlanan süreli yayınlar oluşturmaktadır. Fakat ülkemizde süreli yayınlar üzerine yapılan çalışmalar çoğunlukla harf inkılabı sonrasını kapsamakta, eski yazı ile yayımlanmış birçok gazete, dergi öylece kaderine terk edilmektedir. *Cumhuriyet* gazetesi üzerine yapılan araştırmalar ve çalışmaların da çok az bir kısmı Arap alfabesi ile çıktığı yıllara aittir.

Bu çalışmada, *Cumhuriyet*’in Arap alfabesi ile yayımlandığı 1926.-1927. yılları, gazetenin yayımlandığı dönemin siyasi, sosyal ve kültürel gelişmeleri göz önünde bulundurularak incelenmiş, gazetede edebî ve kültürel yazıların Türk edebiyatına katkısı belirlenmeye çalışılmıştır.

CUMHURİYET’İN İLK YILLARINDA TÜRKİYE’NİN SİYASİ, SOSYAL VE KÜLTÜREL DURUMU

1918 yılında fiilen yıkılmış olan Osmanlı Devleti’nden geriye kalan ve bugünkü coğrafyamızı oluşturan topraklar üzerinde, 29 Ekim 1923 tarihinde Atatürk’ün önderliği ile Cumhuriyet ilan edilmiş ve Türk milleti yeni bir siyasi oluşumun içine girmiştir.

Bilindiği üzere yeni siyasi oluşumlar, yanında köklü değişiklikleri de getirir. Asırlarca saltanat ve halifeliğin gölgesi altında yaşamış olan Türk halkı da Cumhuriyet rejiminin getirdiği devrim ve inkılâplarla birlikte modern çağ toplumlarıyla denk olmak, yani Atatürk’ün de söylediği gibi muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak için -bilhassa 1923-1930 yılları arasında- hızlı bir değişim süreci içerisinde yeniden şekillenmeye başlamıştır. Halifeliğin kaldırılması, medeni kanunun kabulü, ekonominin düzeltilmesi için iktisat kongrelerinin yapılması, eğitim ve öğretimdeki yenileşme, kılık, kıyafette değişiklik, tekke ve zaviyelerin kapatılması, Arap alfabesinden Latin alfabesine geçilmesi gibi art arda yapılan bu inkılâplar ile Türkiye Cumhuriyeti’nin yeni yüzü oluşturulmuş ve bu doğrultuda sadece siyasi alanda değil sosyal ve kültürel alanda da yeni bir dönem başlamıştır.

Atatürk’e göre, kurulacak Türkiye Cumhuriyeti’nin temeli kültürdür ve bu kültürün doğudan ve batıdan gelen yabancı tesirlerden uzak, eski devrin bütün hurafelerinden sıyrılmış, milli karakterimizle orantılı olması gerekmektedir (Sağlamtunç, 2005). Yavaş yavaş temelleri atılan kültür politikasını halka indirgemenin yolu da eğitimcilerden geçmektedir. Okuma-yazma oranı % 7’lerde olan halkın bir an önce eğitilmesi gerektiğini düşünen Atatürk, henüz Cumhuriyet ilan edilmeden, Mart 1922 yılında mecliste yaptığı konuşmada “devletin eğitim politikasının köylülere okuma-yazma öğretmek, onlara tarih, coğrafya, din konularında temel bilgiler vermek” olduğunu vurgulamış ve aynı yıl yetişkinlere okuma-yazma öğretmek ve temel eğitim vermek üzere “Halk Mektepleri” ve “Gece Dersleri” başlatılmıştır. 1928 yılının sonuna doğru ise artık

Latin harfleri kabul edilmiş, akabinde halka yeni alfabeyi öğretmek üzere Millet Mektepleri açılmıştır. Türk Ocakları, Halkevleri ve Halkodaları da bu eğitim seferberliğini destekler nitelikte okuma-yazma kursları açmıştır (Ulusoy ve Demirtaş, 2009).

Modern Türkiye'nin vitrinini temsil edecek olan Ankara, başkent olarak kabul edildikten sonra hızlı bir şekilde imar edilmeye başlanmış ve Ankara'da ulusal mimarinin örnekleri ortaya çıkmıştır. Bilhassa eski Türk Ocağı Binası (bugünkü Devlet Resim Heykel Müzesi) olan ve daha sonra Türk Ocaklarının kapatılmasıyla Ankara Halkevi adını alan bu binada önemli bir kütüphanenin kurulmasının yanında tiyatro gösterileri, opera, tarih kongresi, konserler, konferanslar, sergiler, balolar vb. etkinlikler Ankara'nın sosyal ve kültürel hayatının şekillenmesinde mühim bir rol üstlenmiştir (Sağlamtunç, 2005)

Erken cumhuriyet yıllarında şüphesiz siyasi, sosyal ve kültürel alanda yapılan en büyük devrimlerden birisi kadının sosyal hayatta yer almasıdır. 1930 yılında kadınlara, Belediye meclislerine üye seçme ve seçilme hakkı, 1934 yılında yapılan anayasa değişikliği ile de milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır. Böylece kadınlara tanınan haklarla toplumda kadın erkek eşitliği yolunda önemli adımlar atılmıştır.

Bütün bu gelişmelerden yola çıkılarak görülüyor ki, erken cumhuriyet yılları olarak adlandırılan 1920-1940 yılları siyasi, sosyal ve kültürel alanda yoğun ve hızlı bir oluşuma tanıklık etmiş ve yeni, modern yüzüyle Türkiye Cumhuriyeti tarih sahnesindeki yerini almıştır.

1. GAZETENİN TANITIMI

1.1. Yayın Hayatı Ve Yayın Politikası

İstanbul'un işgalinden sonra Ankara'da yaşamaya başlayan ve matbaasını da Ankara'ya taşıyarak *Yeniğün* gazetesini burada çıkarmaya devam eden Yunus Nadi'ye bir gün Atatürk "Çocuk, kalk İstanbul'a git, orada Pembe Konak¹ var, orada Cumhuriyet gazetesini çıkar ve Ankara'nın sesi orada duyulsun. Duyulsun bir şeyimiz olsun, naşit-i efkârımız olsun." (Özgentürk, 2008: 334) demiş ve bunun üzerine bugün de gazetenin idare binası olan Cağaloğlu'ndaki bu konakta 7 Mayıs 1924 yılında, günümüze kadar varlığını sürdürecektir olan *Cumhuriyet* gazetesinin ilk sayısı Yunus Nadi ve ekibi tarafından çıkartılmıştır.

Yayımlanan ilk sayıda başmuharrir olarak Yunus Nadi "*Cumhuriyet'i Okuyuculara Sunuş*" başlıklı bir makale kaleme almış ve burada gazetenin ilkelerini açıklamaya çalışmıştır. *Cumhuriyet*'in yayın politikası açısından son derece önemli olan bu yazının bir kısmı şöyledir:

"Bugün ilk sayısını yayımlamayı başardığımız Cumhuriyet, okurlarına kendisini tanıtmaya yeterliyse de gazetemizin amaç, şekil ve mesleğine ait bir iki kelime eklemeyi de yararlı bulduk. Cumhuriyet'in siyasi programı isminden belli olduğu gibi, onu yayımlayanların siyasi hayatları da bellidir. Cumhuriyet, Türkiye'de büyük kavgalarla elde edilmiş tarihi bir sonuçtur. Biz, elde edilen bu amaç uğrunda fiilen çalışmış insanlarız. Memlekette bu muzaffer ve galip fikrin çok kuvvetli taraftarları vardır. Cumhuriyet memlekete mal olmuş bir fikirdir. Biz, onun temsilcisi ve koruyucusuyuz. Bu temel düşünce göz önünde tutulduktan sonra kesin olarak söyleriz ki, gazetemiz ne hükümet gazetesi ne de bir parti gazetesidir." (Köktener, 2002: 15)

¹ Bazı kaynaklarda bu konak "Kırmızı" olarak geçmektedir.

Özellikle son cümleden de anlaşılacağı üzere Yunus Nadi, gazetenin hükümeti desteklemek düşüncesiyle değil rejimi anlayabilmek, cumhuriyetin ne anlama geldiğini kavrayabilmek amacıyla yayımlanmaya başladığını vurgulamıştır.

İncelenen iki yıllık süre içerisinde *Cumhuriyet* gazetesinin haber misyonu yanında devam ettirdiği birçok köşe yazısı, makale ve sohbetlerde eğitici ve öğretici bir amaç üstlendiği görülmüştür. Siyasilerle yapılan röportajlar, Türkiye'nin iç ve dış siyaseti, yeni kanunlar, açılan fabrikalar, ulaşım ağının gelişimini an be an haritalarla destekleyen haberler gibi daha pek çok haber yeni kurulmuş olan bir devletin gelişimine ışık tutmaktadır.

Cumhuriyet, sadece ülke içindeki haberlerle yetinmemiş yurtdışındaki siyasi ve kültürel haberlere de yer vermiştir. Avrupa'daki siyasi gelişmeler ve bunların Türkiye üzerindeki etkileri gazetede geniş yer bulmuştur. Bunun yanında yine Avrupa'da yapılan güzellik ve yüzme gibi müsabakalar, uçakla okyanusu geçen insanlar, son moda saçlar ve kıyafetler tarzındaki haberlerle de gazete, Avrupa'nın günlük yaşantısı hakkında okurlarını bilgilendirmiştir. Bu haberlere destek niteliğinde olan "Avrupa Muhabirlerimizin Mektupları" isimli haber mahiyeti taşıyan köşede, Avrupa'daki siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haberler bizzat muhabirlerin gözlemleriyle okurlara sunulmuştur.

Selim Sırrı Tarcan'ın "Nasıl Yemek Yemeli?, Romanya'da Terbiye-i Bedeniye, Nasıl Giyinmeli?, Niçin İhtiyarlamıyorsunuz?, Sporculukta Ahlâk Ve Terbiye" gibi yazıları, "Sıhhatini Korum" köşesinde Doktor Osman Şerafettin'in hastalıkların ne olduğuna dair ve sağlıkla ilgili diğer konularda yazdığı yazılar ile "Faydalı Bilgiler" köşesi gazetede eğitici ve öğretici bir misyonla okurların karşısına çıkmıştır.

Çıkaracağı gazetede birçok yenilik yapmak, fark yaratmak isteyen Yunus Nadi bunu şu sözleriyle açıklamıştır:

"Bizde şimdiye kadar gazeteler, yalnız belli bir sınıf (erkekler) için çıkardı. Hâlbuki aile içinde, genç, ihtiyar, kadın, erkek ve çocuklar her sınıftan ve her yaştan insanlar vardır. Bunların her birinin ihtiyaçları ayrıdır. Gazetemiz bir ailenin üyelerinden her birinin ihtiyacına cevap verebilecek yolda çıkmaya çalışacaktır. Bu amaçla kadınlarımıza, çocuklarımıza, sporculara ait ayrı sütunlarımız vardır." (Köktener, 2002: 22)

İncelenen sayılarda, Yunus Nadi'nin söylediği şeyleri "Kadınlık Sütunu, Mizah Sütunu, Spor, İktisat Sütunu" başlığını taşıyan bölümlerde yaptığı açıkça görülmektedir. Bunun yanı sıra edebî ve kültürel alandaki bölümler de gazetede yerini almıştır. Edebî alanda roman tefrikalarına, Aka Gündüz'ün, Server Bedi mahlasıyla Peyami Safa'nın, Ağâh İzzet'in ve Hikâyeci'nin hikâyelerine, şiirlere, edebiyat müsabakalarına ve ilanlar bölümünde yeni çıkan kitaplara yer verildiği görülmektedir. Kültürel alanda ise "Bizde Sahne Hayatı" başlıklı köşede tiyatrolarda sergilenen oyunlarla ilgili yorumları, Nadir Nadi'nin musiki üzerine yazdığı yazıları, sinema, tiyatro, opera gibi alanlarla ilgili haberleri ve reklamlar bölümünde yer alan gösterimdeki sinema filmlerini, tiyatrolarda sergilenen oyunları ve operaları görmek mümkündür.

Daha önce de belirtildiği gibi hemen her alandan okuru ilgilendirecek olan köşe yazıları düzenleyen *Cumhuriyet*, hatıra yazılarına da yer vermeyi ihmal etmemiştir. Çoğunlukla savaş yıllarına ait olan bu hatıralar yerli ve yabancı yazarların, askerlerin kalemlerinden çıkmış ve tarihe tanıklık etmesi bakımından mühim bir görev üstlenmiştir.

Cumhuriyet gazetesi, sadece İstanbul ve Ankara haberlerini vermekle kalmamış “Küçük Şehir Haberleri” başlığı altında diğer şehirlerdeki olaylara, gelişmelere de yer vermiştir. Ayrıca gazetenin okurların dilek ve şikâyetlerine yer verdiği “Şikâyetler/Mektuplar” köşesi de Yunus Nadi'nin “Gazete sahiplerinin değil, okuyucunun malıdır.” sözünü destekler niteliktedir.

Gazetede reklamların da önemli yeri olmuştur. Reklamlarda çağdaş Batı uygarlığının yaşam izleri gazetenin sayfalarına yansımıştır. Otomobil, kamyon, araba lastiği, bisiklet, motosiklet, fotoğraf makinesi filmi, yazı makineleri, kol ve cep saatleri, ilaç, kadın korseleri gibi pek çok şey tanıtılmıştır. Bu reklamların birçoğunda Latin alfabesinin kullanılması ise halkı yavaş yavaş bu alfabeyle tanıştırmaya başlamıştır. (Köktener, 2002: 25)

1.2. Kimlik Bilgileri ve Teknik Özellikleri

İstanbul'da Yunus Nadi, Nebizade Hamdi ve Zekeriya Sertel'in çalışmalarıyla 7 Mayıs 1924 yılında yayın hayatına başlayan *Cumhuriyet* gazetesi günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Gazetede Miladi ve Hicri olmak üzere iki takvim kullanılmıştır. Başlığın sağ tarafında ikiye bölünmüş dikdörtgen bir kutu vardır. Bu kutunun en sağında üstte gün, altta Miladi takvime göre tarih (1926-1927) ve onun altında da Hicri takvime göre tarih (1344-1346) verilmiştir. Diğer kutuda ise gazetenin başyazarının kim olduğu ve iletişim bilgileri bulunmaktadır:

Baş Muharriri: Yunus Nadi İdarehanesi: Duyun-ı Umumiye Karşısında Daire-i Mahsusa Telgraf: İstanbul Cumhuriyet-Posta Kutusu: 246 Numara Telefon: Baş Muharrir: İstanbul 2366 Tahrir Müdüriyeti: 3236 Gazete İdare Müdüriyeti Ve Kitap Kısmı: 2365.

Ftg. 2.1. Gazetenin sağ üst köşesinde bulunan tarih ve iletişim bilgileri

Başlığın sol tarafındaki dikdörtgen kutuda ise gazetenin abone şartları, senesi, numarası ve fiyatı yazmaktadır:

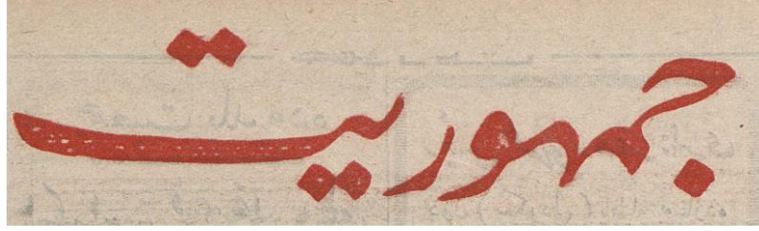
Abone Şeraiti Türkiye Dâhilinde Seneliği 1700, altı aylığı 900, üç aylığı 500 kuruş, memalik-i ecnebiye için seneliği 3000, altı aylığı 1600, üç aylığı 900 kuruştur. Sene: 4 Numara 1197 Nüshası Her Yerde 5 kuruştur.

Ftğ. 2.2. Gazetenin sol üst köşesinde bulunan abone şartları, yıl, numara ve fiyat

İncelenen süre içerisinde, gazetenin fiyatı farklılık göstermiştir. 1926 yılının başlarında ülke içindeki fiyatı senelik 1100 kuruş iken sonradan 1700 kuruş olmuştur. Aynı şekilde yine ülke içinde altı aylığı 600 kuruştan 900 kuruşa, üç aylığı 325 kuruştan 500 kuruşa yükseltilmiştir. Yurt dışı aboneliği ise seneliği 2000 kuruştan 3000 kuruşa, altı aylığı 1100 kuruştan 1200 kuruşa ve üç aylığı da 600 kuruştan 900 kuruşa yükseltilmiştir.

Gazetenin başlığı “Cumhuriyet”tir. Başlık klışesi aynı kalmakla beraber başlık rengi siyah, kırmızı ve yeşil olmak üzere çeşitlilik göstermiştir.

Ftğ. 2.3. Cumhuriyet gazetesinin başlık klışesi

Günlük 6 sayfa olarak yayımlanan gazete bazen 8 sayfa olarak yayımlanmıştır. Örneğin, 22-28 Şubat 1926, 1-10 Mart 1926, 2 Temmuz 1926, 21 Kasım 1927, 1, 4, 15, 22, 25,29 Aralık 1927 tarihinde çıkan sayılar 8 sayfadır. Gazete 635. sayının 1. sayfasında bu durumu “Bugün de mütenevvi-i mündericat ile 8 sahife olarak intişar etmekteyiz” şeklinde açıklamıştır.

Her gün düzenli olarak çıkarılan gazete, 15-16 Nisan 1926 ve 4-5 Nisan 1927 yıllarında Ramazan Bayramı; 23-25 Haziran 1926 ve 11-13 Haziran 1927 yıllarında Kurban Bayramı; 30 Ekim 1926 yılında muhtemelen Cumhuriyet Bayramı sonrasında tatil olması ve 28 Ekim 1927 yılında yapılan nüfus sayımı sebebiyle çıkarılmamıştır.

Cumhuriyet gazetesi altı sütundan oluşmakla beraber yazı düzenine ve haberlere göre sütun sayısı değişiklik göstermiştir. Çoğunlukla ilk sayfa baş makaleye ve haber manşetleri ile fotoğraflara ayrılmıştır. Burada sütun sayısı genellikle dört ya da beştir. İkinci ve üçüncü sayfa, makalelere, hikâyelere, haberlere ve roman tefrikalarına ayrılmıştır ve bu sayfalarda sütun sayısı altıdır. Dördüncü ve beşinci sayfalarda daha çok okuyuculardan gelen mektuplar ve şikâyetler, küçük şehir haberleri, sinema ve tiyatrolardaki film ve oyunlar, dergi ve kitap ilanları ile reklamlar vardır ve bu sayfalar genellikle dört ya da beş sütundan oluşmaktadır. Son sayfa ise tamamen reklam ve ilanlara ayrılmıştır ve sütun sayısı reklamların hacmine göre değişiklik göstermiştir.

Belli bir yazı düzeni olan gazetede Kadın Sütunları ya da Kadınlık Sütunu, Mizah Sütunları, Hafta Dedikodusu, Hem Nalına Hem Mıhına, Asrî Fantezilerimiz, Fennî Fantezilerimiz, Cumhuriyet'in Ruznamesi, Avrupa Muhabirlerimizin Mektupları, Memleket Mektupları, Sihatini Korumak, Sinema Satırı, Bizde Sahne Hayatı, İktisat Sütunu, Son Haberler, Küçük Şehir Haberleri, Spor öne çıkan başlıklardır. Dönem dönem gazetede Doğru Değil mi?, Bu Suale Cevap İstiyoruz, Davuldan İlhamlar, Faydalı Bilgiler, Gazi'nin Vecizeleri, Gâve Diyor ki gibi kısa süreli başlıklar da açılmıştır.

Gazetenin başyazarı Yunus Nadi Abaloğlu'dur. Fakat bazen başmakalelerin altında M. Nermi, Osman Şerafettin, Ağaoglu Ahmet, Habip Edip Törehan ve Gümüşhane Milletvekili Cemal Hüsnü'nün isimleri görülmektedir.

Gazetenin genellikle üçüncü sayfasının alt kısmı roman tefrikalarına ayrılmıştır. Peyami Safa'nın "Şimşek" ve Server Bedi mahlası ile yazdığı "Ben, Sen, O", Mehmet Rauf'un "Harabeler", Sırrı Bedrettin'in "Bu Adam Kim", Şükufe Nihal [Başar]'ın "Renksiz İstirap", Hüseyin Cahit'in Stendhal'den tercüme ettiği ve sadece bir defa tefrika edilen "Şartröz de Peram", Aka Gündüz'ün "Sarı Zeybek" ve Hasan Bedrettin'in "Gizli Kuvvet" ile "Define Arayanlar" isimli eserleri gazetede tefrika edilmiştir. Bunların içinde "Sarı Zeybek" Aka Gündüz'ün rahatsızlığı sebebiyle 2 Ağustos 1927 tarihinden sonra tefrika edilmemiştir. Hasan Bedrettin'in vefat etmesi üzerine ise 9 Teşrin-i Sâni 1926 tarihinden itibaren "Define Arayanlar" isimli eseri Sırrı Bedrettin tefrika etmeye devam etmiştir.

İncelenen sayılar içerisinde, köşe yazıları kısmında, Cumhuriyetin Ruznamesi başlığı altında ilk önce Peyami Safa'nın imzası olduğu görülmektedir. Fakat 25 Temmuz 1926 tarihli sayıdan itibaren bu köşede Aka Gündüz yazmaya devam etmiştir.

Abidin Daver ile özdeşleşen Hem Nalına Hem Mıhına köşesinde ise bazen Methet Cemal (8 Teşrin-i Sâni 1926), Hüseyin Bakır (5 Şubat 1926), A. H. (28 Haziran 1927) imzalarını görmek mümkündür. Bunun dışında Abidin Daver'in rahatsızlığı sebebiyle bir süre bu köşede Mizah Sütunları köşesinin yazarı olan Küçük Bey yazmaya devam etmiştir. 2 Ağustos 1926 tarihli sayıda bu durum okurlara şöyle açıklanmıştır:

"Kıymetli arkadaşımız Abidin Daver Bey'in rahatsızlığı geçmek üzeredir. "Hem Nalına Hem Mıhına" muharriri bu sütunlardaki vazifesini tekrar ihdasına alabilinceye kadar mizah sütunlarımızın şen muharriri Küçük Bey arkadaşımız kendisine vekâlet edecektir."

18 Ağustos 1926 tarihli sayıdan itibaren Abidin Daver geri dönmüş ve yeniden köşesinde yazmaya başlamıştır.

2. CUMHURİYET GAZETESİNDE EDEBÎ VE KÜLTÜREL FAALİYET

Bu bölümde *Cumhuriyet* gazetesindeki edebî faaliyetler:

- a. Roman Tefrikası,
- b. Hikâye,
- c. Şiir,
- d. Hatıra,

e. Fıkra,

başlıkları altında incelenmiştir. Kültürel faaliyetler bölümünde ise gazetede yapılan incelemeler sonucunda elde edilen verilerden yola çıkılarak kültürel faaliyetlerle ilgili genel bir kanıya varılmaya çalışılmıştır.

2.1. Edebî Faaliyet

2.1.1. Roman Tefrikası

Bilindiği üzere Türk basınında tefrika roman geleneği, 1880 yılında İbrahim Şinasi'nin *Tercüman-ı Ahval*'de tefrika şeklinde okurlarıyla buluşturduğu Şair Evlenmesi isimli eseriyle başlamış ve bu tür erken cumhuriyet döneminde de gazetelerde varlığını devam ettirmiştir. *Cumhuriyet* gazetesi de Tanzimat'tan itibaren varlığını sürdüren bu tefrika geleneğine sayfalarında yer vermeyi ihmal etmemiştir.

İncelenen 1926-1927 yılları arasında gazetede on tane romanın tefrikasına rastlanmıştır. Bu tefrikalardan ilki Hasan Bedrettin'in "Gizli Kuvvet" isimli eseridir. 1 Kânûn-ı sâni 1926 yılında 68. bölümü tefrika edilen roman toplam 170 bölümdür ve son bölümü 25 Nisan 1926 yılında tefrika edilmiştir.

Yine Hasan Bedrettin'in "Define Arayanlar" isimli romanı da gazetede tefrika edilmiştir. 25 Nisan 1926 yılında tefrika edilmeye başlayan roman 131 bölümdür. Hasan Bedrettin'in vefatı üzerine 120. bölümünden itibaren (9 Teşrin-i sâni 1926) oğlu Sırrı Bedrettin tarafından tefrika edilmiş ve son bölümü 21 Teşrin-i sâni 1926 yılında tefrika edilerek eser tamamlanmıştır. Ayrıca Sırrı Bedrettin'in "Bu Adam Kim" isimli romanı da yine gazetede tefrika edilmiştir. Toplam 93 bölüm süren tefrikanın ilk bölümü 20 Teşrin-i sâni 1926, son bölümü ise 23 Nisan 1927 yılında tefrika edilmiştir.

Gazetede okurlarıyla buluşan bir diğer roman tefrikası ise Peyami Safa'nın "Şimşek" isimli eseridir. İlk bölümü 11 Şubat 1926 yılında, son bölümü ise 3 Temmuz 1926 yılında tefrika edilmiş ve eser toplam 98 bölüm sürmüştür. Yine Peyami Safa'nın Server Bedi mahlası ile yazdığı "Ben, Sen, O" isimli eseri gazetede tefrika edilen romanlar arasındadır. 1925 yılının sonlarında tefrikasına başlanan romanın 2 Kânûn-ı sâni 1926 yılında 10. bölümü tefrika edilmiştir. Toplam 25 bölüm süren tefrikanın son bölümü 17 Kânûn-ı sâni 1926 yılında tefrika edilerek sona erdirilmiştir.

Erken cumhuriyet yıllarının öne çıkan isimlerinden biri olan Aka Gündüz'ün de gazetede yazıları ve hikâyelerinin yanında "Sarı Zeybek" isimli eseri tefrika edilmiştir. 16 Mayıs 1927 yılında ilk bölümü tefrika edilen eser maalesef yazarın rahatsızlığı sebebiyle 16 Temmuz 1927 tarihindeki 48. bölümüyle sona ermiştir. Bu tefrikanın zamansız bitimi üzerine ilk önce Hüseyin Cahit'in Stendhal'den çevirdiği "Şartröz de Param" isimli eser 18 Ağustos 1927 yılında bir bölüm olarak tefrika edilmiş ardından Şükufe Nihal [Başar]'ın 14 bölümlük "Renksiz Istarap" isimli eseri tefrika edilmiştir. Tefrikanın ilk bölümü 3 Ağustos 1927, son bölümü ise 16 Ağustos 1927 yılında gazetede yerini almıştır.

Gazetede uzun süre tefrika edilen romanlardan biri de Mehmet Rauf'un "Harabeler" isimli eseridir. 22 Temmuz 1926 yılında ilk bölümü tefrika edilen roman 153 bölüm devam etmiştir ve son bölümü 27 Nisan 1927 yılında tefrika edilmiştir.

Son olarak tefrika edilen roman ise Kemal Ragıp'ın "Kapalı Kutu" isimli romanıdır. Toplam 91 bölüm sürmüş olan romanın ilk bölümü 24 Ağustos 1927 yılında, son bölümü de 31 Kânûn-ı evvel 1927 yılında tefrika edilmiştir.

2.1.2. Hikâye

Cumhuriyet gazetesinin ilk sayısında yayımlanan makalede Yunus Nadi Abalıoğlu gazetenin nasıl bir görüntüye sahip olacağından ve muhtevasından açıkça bahsetmiş; gazetenin erkek, kadın, çocuk, sporcu hemen hemen herkese hitap edeceğini söylemiştir. Gazetede bu çeşitliliklerden birisi de edebî sütunlarıdır. Bu sütunlarda roman tefrikalarının yanında bir de hikâyeler için ayrılan bölümler mevcuttur.

Hikâye sütunlarının öne çıkan ismi Aka Gündüzdür. Her sayıda olmamakla birlikte gazetede Aka Gündüz imzasıyla "Üç Hatıra Defteri, Yeni Bir Hesap Ameliyesi, Bir Çocuğun Hikâyesi, Mukabil Taarruz, İki Vekile Birden Hücum, Talih Meselesi, Havadan Kalan Muamma, Bir Zülfikar Bey, Mevzu Ararken, Beyhude Bir Üzüntü, Vişne Dondurması, Bülbül, Son Rüzgâr, Yedi Zabitanın Hikâyesi, Sokak Kızı, Üstat Mübeccelin Canlı Resmi, Adadaki Komşum, İki Cuma Arasında, İki Dans Arasında, Heykeltraş, Sevgilerin İfadesi, Yaşamak Sırrı, Horlama Tesellidir, Memurin Yurdu, Deh/Çüş, Hikâye Kılıklı Bir Hasbihal, Prenses Kartpostallar, Fellikle Arsızın Havası, Bir Züppenin Havası, Çerke, Ankara Telefonunda Paşa Kâzım, Bir Meçhul Hürriyet Kahramanı, Engin'in Esrarı, Bir Tapu Meselesi, Bir Çocuk Davası, Bu Toprağın Kızı, Hafız Necip Efendi'nin Halısı, Saraylı Hanımla Hızır Aleyhisselam ve İdare Adamı" isimli hikâyeler bulunmaktadır.

Davuldan İlhamlar köşesinin yazarı olarak karşımıza çıkan Agâh İzzet aynı zamanda "Feci Bir Dalgalık, Dalga Geçerken, Makale Laboratuvarı" ve "Ava Giden Avlanır" isimli hikâyelerin yazarıdır.

Gazetenin Mizah Sütunları köşesinde "Balayı, Yalancı Kim, Bilet Muayenesi, Alenen Nakz-ı Sıyam" ve "Yaşasın Makine" başlıklarındaki hikâyelerin yazarı ise Hikâyeci'dir. Hikâyeleri kısadır ve yazıldığı sütundan da anlaşıldığı üzere mizah öğeleri içermektedir.

Hikâye köşesinde karşımıza çıkan son isim ise Peyami Safa'dır. Server Bedi mahlasıyla "Gece Kelebeği" isimli hikâyesi dört bölüm olarak gazetede tefrika edilmiştir.

Cumhuriyet gazetesi edebî faaliyetleri içinde yarışmalara da yer vermeyi ihmal etmemiştir. Yapılan hikâye yarışmasında okurlardan hikâyeler istenmiş ve yarışmanın sonunda Ali İlhami isimli okurun, Gâvur Ali adındaki bir köylünün Türk askerlerinin yanında yer alarak Yunan askerlerinin zulmünden köyünü nasıl kurtardığını anlattığı "Gâvur Ali" isimli hikâyesi birinci seçilmiştir.

2.1.3. Şiir

Cumhuriyet gazetesinde yer alan şiirlerin birçoğunun muhtevasını Mustafa Kemal Atatürk, Türk milleti, Türk askeri ve Türk gençleri oluşturmaktadır. Sade bir Türkçe ve hece vezninin hâkim olduğu şiir anlayışının izlerini bu şiirlerde de görmek mümkündür.

Bu şiirlerden ilki daha sonra birçok antolojide de yer almış olan Mehmet Emin Yurdakul'un "Mustafa Kemal" adlı şiiridir. 25 Teşrin-i sâni 1927 tarihli gazetede tam metni bulunan ve

devamında “İnkılâp” başlıklı ikinci bir şiirin de olduğu bu metni şair Ankara’daki Zafer Anıtı’nın açılışında bizzat kendisi okumuştur.

Gazetede yer alan ve dönemin diğer tanınmış isimlerinden olan Hüseyin Suat Yalçın’ın 19 Teşrin-i evvel 1927 tarihli gazetede “Meçhul Kahraman Abidesi İçin” isimli şiiri yayımlanmıştır. Aynı zamanda yine Hüseyin Suat’ın Gâve-i Zâlim mahlasıyla yazdığı mizah ve hiciv öğeleri içeren “Gâve Diyor ki” başlıklı şiirleri 7 Eylül 1927, 10 Eylül 1927, 30 Eylül 1927, 7 Teşrin-i evvel 1927 ve 14 Teşrin-i evvel 1927 tarihli gazetelerde okurlarıyla buluşturulmuştur.

Gazetede en çok şiiri bulunan isim Midhat Cemal’dir. “Vatanım” (18 Teşrin-i evvel 1926), “Benim Maşûkam” (6 Kânûn-i evvel 1926), “Gazi” (10 Kânûn-i evvel 1926), “Nazif” (22 Kânûn-i sâni 1927), “Heykeltraş Canonica’ya” (14 Şubat 1927), “İçki” (25 Şubat 1927), “Gazi” (1 Temmuz 1927), “Gazi’ye” (2 Temmuz 1927) ve “Biz Kimiz” (12 Teşrin-i evvel 1926) şairin gazetede bulunan şiirleridir. Daha çok manzume denilebilecek bu şiirlerin muhtevasını şiirlerin isimlerinden de anlaşılacağı üzere Mustafa Kemal Atatürk oluşturmaktadır.

Bunun yanında Samih Rıfat’ın “Türk Ocağı Gençlerine” (9 Nisan 1927), Hasan Lütfü’nün “Gazi Hazretleri” (3 Temmuz 1927), Hakkı Baha’nın “Yaşasın Türk” (19 Şubat 1927) ve Ali Ekrem’in Atatürk’ün İstanbul’a gelmesi münasebetiyle (2 Temmuz 1927) yazdığı şiiri gazetede yer alan diğer şiirlerdir.

2.1.4. Hatıra

Cumhuriyet gazetesinde roman tefrikası, hikâye ve şiirin yanında öne çıkan edebî türlerden birisi de hatıradır. Yerli ve yabancı isimlerin çoğunlukla Birinci Dünya Savaşı ile Kurtuluş Savaşı yıllarına ait olan ve birçoğu tefrika olarak neşredilen hatıraları gazetede çokça yer bulmuştur.

Bu hatıralardan ilki Abidin Daver’in yazdığı “Tahtelbahr Tahtelbahre Karşı” isimli hatırasıdır. 21 bölüm olan bu yazıda Birinci Dünya Savaşı sırasında batan iki denizaltıdan ve başka hadiselerden bahsedilmiştir. Yazarın hatıra türünde yazdığı ve Goben ile Breslav gemilerinin Akdeniz’deki maceralarını anlattığı 53 bölüm süren diğer bir hatıra yazısı da “Goben ve Breslav’ın Akdeniz’deki Macerası”dır.

Abidin Daver’in bunların yanında “Aziz Türk Toprağı, Kore’nin Kanalında, Paris’te Korkulu Bir Gece, Yunan Denzinde, Kaba Sakallar Diyarında”, Midilli gezisi ile Atina ve Pire gezisine ait seyahat hatıraları gazetede neşredilmiştir.

Abidin Davut’un Atatürk ile ilgili bir anısını anlattığı “Hainler Bu Güneşi mi Söndürmek İstiyorlardı?” isimli yazısı yine gazetede yer bulan hatıralardandır.

Agâh İzzet, Edirne’nin kurtuluşu sırasında oraya nasıl gittiğini ve orada neler gördüğünü “İstihlas Arifesinde Edirne’ye Nasıl Gittim” başlıklı yazısında okuyucuları ile paylaşmıştır.

Ahmet Rasim, “Tazelenen Hatıralar” başlığı altında bir tanesi Atatürk ile alakalı olmak üzere iki tane hatıra yazısı yazmıştır.

Amiral Arif ismiyle bir deniz subayı yine Birinci Dünya Savaşı sırasında Türk donanmalarının başarılarıyla ilgili “Donanmamızın Harb-i Umumideki Menakıbı” başlıklı bir hatıra yazısı ve yine bir subay olan Yüzbaşı Osman Nuri’nin 12 bölüm süren “Balkan Harbi Hatıratı” başlıklı yazısı bulunmaktadır.

Yunus Nadi Abalıoğlu, Yenigünden Cumhuriyete Kadar başlıklı köşesinde “Sakarya Muharebelerine Takaddüm Eden Günler” gibi çeşitli yazılar yazmıştır.

Çeşitli zamanlarda bazen imzasız, bazen Doktor Mehmet Hilmi, bazen de Mustafa Kemal imzası ile Atatürk’ün hayatından kesitlerin sunulduğu “Büyük Gazinin Büyük Hayatından Hatıralar” başlıklı bir yazı dizisi de gazetede ki yerini almıştır. Ayrıca hatıralar arasında yine Doktor Mehmet Hilmi’nin “Yakup Cemil Hadisesi Nasıl Olmuştu?” başlıklı bir yazısı da bulunmaktadır.

Gazetenin muhabirlerinden biri olan ve çeşitli haberlerin altında imzası da bulunan Musa isimli muhabirin “Kurtuluş Zaferimizin Temel Taşı, İkinci İnönü Muharebesi Hatıralarından, Büyük Taarruz’un İkinci Günü, Taarruz’un Dördüncü Günü Nasıl Geçti, 30 Ağustos Kurtuluş Günümüzün Yıldönümü, İşte Harp Meydanı ve İşte Eplerin Namertlere Vereceği Son Ders” isimli Kurtuluş Savaşı sırasındaki gözlemlerini anlattığı hatıra yazıları mevcuttur.

Asker ve bürokrat olan Cemil Tahir’in üç bölüm süren “İstiklal Harbi Menakıbından” başlıklı yazısı, imzasız olarak Çanakkale Savaşı’nın anlatıldığı “Çanakkale Taarruzu Nasıl Yapılmıştı?” başlıklı bir yazı da yine Birinci Dünya Savaşı ve Türklerin savaşta yaşadıklarının anlatıldığı hatıra yazılarındandır.

Gazetede ki önemli hatıra yazılarından birisi de bugün *Çanakkale Cehenneminde 500 Alman* (Çev. Ege Çınar Arcan, Arcan Kitap, 2010) isimli kitap haline getirilmiş olan (Hans) Kannengiesser Paşa’nın “Çanakkale Melhamesinde Türk Şehameti” başlıklı 35 bölüm süren hatıra yazısıdır.

Son olarak bütün bu ortak temanın dışında yer alan ve iki bölüm süren bir hatıra yazısı vardır. Bu hatıra, uçakla okyanusu geçen yabancı bir pilotun yaşadıklarının anlatıldığı “Tayyare ile Yeni Dünyadan Eski Dünyaya” isimli yazıdır ve Bird imzası ile yayımlanmıştır.

2.1.5. Fıkra

Gazetede Ramazan ayı sebebiyle Ramazan Fıkraları isminde bir yarışma düzenlenmiş ve yarışmanın sonunda okuyuculardan en çok beğendikleri fıkraları gazete ye bildirmeleri istenmiştir. Latin harflerine aktarılarak aşağıda yer verilen “Ahir Zaman” isimli fıkra bunlardan bir tanesine örnektir:

Ahir Zaman

Bir Ramazan günü akşama bir saat kala herzevekilin birisiyle alaycı bir ihtiyar arasında şöyle bir muhavere oluyor:

-Efendibaba acaba saatin kaçta geldi?

-İyice bilmiyorum ama oğlum galiba 5 lira 821 kuruş 20 paraya gelmişti.

-Hayır, efendim onu demek istemedim. Akşama ne kadar var?

-O! Bize iftara mı geleceksin? Tam sırasıyla tarhana çorbası, kuru bamya, bulgur pilavı, oh.

-Canım Efendi onu sormuyorum. Şimdi ne zamandayız diyorum.

-Tam ilkbahar başında.

-Doğrusu böyle alay edileceğini de hiç bilmiyordum. Be adam şimdi sana zaman ne zaman diyorum.

-A evlat onu bilmeyecek ne var: Ahir zaman!

-...

(Nu. 1015, 5 Mart 1927, S. 2)

2.2. Kültürel Faaliyetler

Yunus Nadi *Cumhuriyet* gazetesinin ilk sayısında gazetenin hükümet ya da bir parti gazetesi olmadığını, hedefinin cumhuriyet fikrini korumak ve temsil etmek olduğunu açıkça ifade etmiştir. Bu düşünce ile şekillenen *Cumhuriyet* gazetesi modernleşme süreci içerisinde olan genç Türkiye Cumhuriyeti'ne sayfalarında yer verdiği birçok haber, yazı, reklam (vs.) ile sadece siyasi alanda değil sosyal ve kültürel alanda da destek olmaya çalışmıştır.

Gazetede kadınlar için Kadınlık Sütunu başlığı altında bir köşe düzenlenmiştir. Bu sütunda Küçük Hanım imzasıyla “Kesik Saçlara Bir Feryat, Siyasi Hayata Atılabilir miyiz?, Hanımlarımız ve Dans, Kadınlar ve Hayat, Hanımlarımız ve Sinema, Hanımlarımız ve Spor, Kadınlar ve Smokin, Kadınlar ve Roman” gibi çeşitli deneme yazıları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra yine bu sütunlarda kadınlığa ait fikirler, güzel olmak sanatı, Avrupa’da moda olan saç kesimlerinin, kıyafetlerin ne olduğu gibi kadınları alâkadar eden başka yazılara da yer verilmiştir.

Bu sütunun dışında kadınlara yönelik haberler de gazetede sıkça yer bulmuştur. Bilhassa Kadınlar Birliği Cemiyeti'nin faaliyetleri, üniversiteden dış hekimi, doktor, öğretmen gibi alanlarda mezun olup iş hayatına atılan kadınların haberleri, onlarla yapılan röportajlar, yayınlanan fotoğrafları kadının sosyal hayattaki varlığını destekler niteliktedir.

Ftğ. 2.1. İlk Türk Kadın Dış Hekimi Şaziye Yusuf Hanım

Gazetede bir başka köşe de *Spor* sütunudur. Burada sosyal hayatın bir parçası olan spor faaliyetlerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Türk futbol takımlarının kendi aralarındaki ve yabancı takımlarla oynadıkları maçların neticeleri, yapılan atletizm müsabakaları, at yarışları gibi birçok spor faaliyeti dolaylı olarak okuyucuyla buluşturulmuştur.

Gazetenin sporu günlük hayatın bir parçası haline getirmek için doğrudan girişimleri de olmuştur. Cumhuriyet'in Yüzme Müsabakası başlığı altında kadınlar ve erkekler arasında düzenlenen bu yarışmalar ilk olması ve kadınları doğrudan spor dünyasının içine alması bakımından son derece önemlidir.

Ftg. 2.2. Gazetenin düzenlediği yüzme yarışmasından bir kare

Sosyal ve kültürel hayatın önemli parçalarından bazıları da sinema, tiyatro ve konserlerdir. Cumhuriyet gazetesi de genellikle dördüncü, beşinci ya da altıncı sayfasında pek çok yeni filmin hangi sinemada gösterimde olduğuna, yurt dışından -bilhassa Fransa'dan- gelen opera sanatçılarının konserlerinin nerede ve ne zaman olacağına yahut tiyatrodaki hangi oyunların oynandığına yer vererek dönemin sosyal hayatına ışık tutmuştur.

Opera Sineması

14 Eylül Çarşamba Akşamı: 927-928 Sinema Mevsimi Oyunlarına Mübâşeret Edecektir.

İlk Programda (**Erkek Düşmanlığı**) Hissi ve Facialı Dram

Ayrıca Şeytan Yumurcak 2 Kısım Komedi ve Zengin Teferruat

Arnoldi Orkestrası

Ftg. 2.3. Gazetede ki sinema reklamlarından bir örnek (nu. 1202, 13 Eylül 1927, s. 6)

Cumhuriyet gazetesinin özelliklerinden birisi de siyasi, sosyal ve kültürel haberlerde sadece Türkiye ile sınırlı kalması değil aynı zamanda Avrupa'yı yakından takip ederek oradaki gelişmelere de yer vermesidir. Gazetenin Avrupa Muhabirlerinin/Muhabirlerimizin Mektupları başlıklı köşesinde hem Avrupa'daki siyasi gelişmeler oradaki muhabirlerin kaleminden okurlara sunulmuş hem de "Berlin'de Kış Geceleri, Sofya'da Kış Hayatı, Amsterdam'da Onuncu Olimpiyata Hazırlık, Pişte'deki Eğlence Mevsimi, Norveç'te Yaşam" gibi yazılarla Avrupalıların yaşam tarzları, kültürleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Bütün bu sütunlardan bağımsız olarak gazete bir de Selim Sırrı Tarcan'ın sofraya adap ve erkanını anlattığı "Nasıl Yemek Yemeli?", şehir kıyafetleri ile ilgili bilgi verdiği "Nasıl Giyinmeli?", Bulgaristan ve Romanya'daki spor faaliyetlerinin nasıl olduğunu anlattığı "Bulgaristan'da Terbiye-i Bedeniye" ve "Romanya'da Terbiye-i Bedeniye" yazıları ve Doktor Osman Şerafettin'in Sıhhatini Korumak isimli küçük köşesinde hastalıklar ve onlardan nasıl korunulması gerektiğiyle ilgili yazdığı yazılar, Nadir Nadi'nin yazdığı "Musiki Musahabeleri" ve

Türkiye'ye gelen sanatkarlarla yaptığı röportajlar, Bizde Sahne Hayatı başlığı altında genellikle Darülbekâi'de sergilenen oyunlarla ilgili yazılan yazılar eğitici ve öğretici olmasının yanında kültürel açıdan da belli bir birikimin oluşmasını sağlamıştır.

SONUÇ

Cumhuriyet gazetesi, kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni bir çehreye kavuşmasını sağlamak için yapılan radikal devrim ve inkılabların halka indirgenmesi amacıyla Atatürk'ün isteği üzerine 7 Mayıs 1924 yılında İstanbul'da Yunus Nadi Abaloğlu ve ekibi tarafından çıkartılmış ve varlığını bugüne kadar sürdürmeyi başarmıştır.

Gazete yayımladığı siyasi ve sosyal haberlerle bir taraftan yeni kurulmuş olan Türkiye'nin gelişimine ışık tutarken bir taraftan da sadece Ankara ve İstanbul ile sınırlı kalmayarak Küçük Şehir Haberleri köşesiyle ülke genelinde ve Avrupa Muhabirlerimizin Mektupları köşesiyle Avrupa'da sosyal hayatın nasıl olduğunu, bu şehirlerde ne gibi faaliyetler yürütüldüğünü gazetede yansıtmaya çalışmıştır.

Gazetenin kurucusu ve aynı zamanda baş muharriri olan Yunus Nadi, *Cumhuriyet*'in yalnız belirli bir sınıfa değil, kadınlara, çocuklara, sporculara yani hemen hemen her kesimden insana hitap etmesini istemiş ve gazetenin muhtevasını buna göre planlamaya çalışmıştır. Bu düşünce doğrultusunda oluşturulan kadınlık sütunları, mizah sütunları, spor sütunu, iktisat sütunları, sanat, edebiyat ve sosyal hayata yönelik sohbet yazıları gazeteyi klasik bir haber gazetesi olmaktan kurtarmış ve gazetenin çok yönlü bir hâl almasını sağlamıştır. Böylece *Cumhuriyet* gazetesi haber misyonu yanında devam ettirdiği birçok köşe yazısı, makale ve sohbetlerde modernleşme sürecini destekleyici nitelikte eğitici ve öğretici bir amaç da üstlenmiştir.

Gazetede siyasi, sosyal ve kültürel haber ve yazıların yanında edebî türlerden çeşitli örnekler de mevcuttur. Roman tefrikaları, hikâyeler, şiirler, hatıralar, fıkralar gazetede karşılaştığımız edebî türlerdir. Bunun yanında gazetenin düzenlemiş olduğu edebiyat müsabakaları da edebî faaliyetler içindeki yerini almıştır. Buradaki eserlerin birçoğu muhtevası bakımından Millî Edebiyat Dönemi zevk ve anlayışını sürdürmektedir. Edebiyat müsabakasında derece alan hikâyeler ise devrin zihniyetiyle paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak *Cumhuriyet* gazetesinin 1926 ve 1927 yıllarında yayımlanmış olan sayıları incelendiğinde görülmüştür ki *Cumhuriyet* gazetesi toplumun her kesimine hitap etmeyi amaçlamış ve bu hedef doğrultusunda muhtevasını oluşturmuştur. Fakat istatistiksel olarak değerlendirdiğimizde gazetenin muhtevasını oluşturan yazılar içinde edebî ve kültürel yazılar siyasi yazılara oranla daha az yer almaktadır. Bunun sebebini ise yeni kurulan bir devletin rejimini halka benimsetmeyi amaçlayarak yayın hayatına başlayan gazetenin sosyal ve siyasal yazılara, haberlere, makalelere daha fazla yer vermesi olarak açıklamak mümkündür.

KAYNAKLAR

- Akyüz, K. (1995). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Beyazıt Devlet Kütüphanesi Hakkı Tarık Us Süreli Yayınlar Kataloğu. URL: <http://www.tufs.ac.jp/common/fs/asw/tur/htu/list1.html> (Erişim Tarihi: 2014)
- Enginün, İ. (2005). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Köktener, A. (2002). *Bir Gazetenin Tarihi: Cumhuriyet*. İstanbul: YKY.

Özgentürk, N. (2008). *Cumhuriyetten Günümüze Basının Kısa Tarihi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Sağlamtunç, T. (2005). “Türkiye Cumhuriyeti’nin Kuruluş Yıllarındaki Kültür Politikası ve Başkent” Ankara. *Türk Kütüphaneciliği*. 19 (2), 242-248.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2008). *Türk Basınının Doğuşu ve Gelişimi*, Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.

Ulusoy, Kadir; Demirtaş, Bahattin (2009). “Cumhuriyetin İlk Yıllarında İki Önemli Kültür Politikası: Halk Evleri ve Millet Mektepleri”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 1190-1208.

Çatışma beyanı: Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisi bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.